

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای معلمان و مربیان در

قصه نویسی

ویژه نوآموزان پیش دبستانی

سازمان مدارس راه ایمان خوزستان

تابستان ۱۴۰۴

سخنی با معلمان

قصه‌گویی و داستان‌نویسی راه موثری برای ارتباط بین افراد است. ما به قدرت داستان‌نویسی، برای توانمندسازی کودکان اعتقاد داریم و از طریق کلاس‌های داستان‌نویسی در مقاطع مختلف می‌خواهیم کودکان و نوجوانان را تشویق به نوشتن کنیم. از این طریق حس ارزشمندی و به طبع آن خودباوری در آنها تقویت می‌شود و کودکان می‌توانند آن‌گونه که می‌خواهند خود را ابراز کنند.

هدف ما از داستان‌نویسی، ترویج تفکر نقادانه و افزایش عزت نفس و اعتماد به نفس در بین کودکان است. این کلاس محیط امنی را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند تا بتوانند خود را بیان کنند و راه‌های درست فکر کردن و درست تصمیم گرفتن را بیاموزند، به سادگی هر امری را باور نکنند و روش‌های مناسبی برای حل مشکلاتشان بیابند. شرایط امروزی زندگی ما به گونه‌ای است که می‌توان گفت تفکر نقادانه از پیش‌نیازهای رشد، موفقیت، رقابت و بقا محسوب می‌شود. برخی از کاربردهای تفکر نقادانه که در فرایند نوشتن نیز سودمند و موثر است، عبارتند از:

- چگونه سوالات بهتری بپرسیم و پاسخ‌های بهتری مطرح کنیم؟
- چگونه مستدل‌تر و عمیق‌تر فکر کنیم، حرف بزنیم و بنویسیم؟
- چگونه شباهت و تفاوت بین ایده‌ها و حرف‌ها و تحلیل‌های مختلف را ببینیم و ارزیابی کنیم؟
- چگونه مسائل و مشکلات را تعریف و تحلیل کنیم؟ (نوشتن می‌تواند راه خوبی باشد)
- در میان انبوه رسانه‌هایی که امروزه - تقریباً بدون استثناء - منافع و بقای خود را در اولویت قرار می‌دهند، چگونه می‌توانیم اطلاعاتی مفید و ارزشمند به دست بیاوریم؟
- چگونه دانسته‌ها و باورها و شناخت‌مان از جهان را پالایش کنیم و از تعصب و تنگ نظری و پیش‌داوری فاصله بگیریم؟
- چگونه شفاف‌تر فکر کنیم و حرف‌ها و نظرها و استدلال‌هایمان را به شیوه‌ای شفاف‌تر و متقاعدکننده‌تر به دیگران منتقل کنیم؟ (نوشتن و خصوصاً قصه‌نویسی می‌تواند راه مناسبی باشد)
- چگونه از نگاه فردی دیگر و با چارچوب نگرشی متفاوت، به مسائل نگاه کنیم تا از این طریق، گفتگو و تعامل ما با دیگران ساده‌تر و سازنده‌تر باشد؟ (نوشتن و خصوصاً قصه‌نویسی می‌تواند راه مناسبی باشد)
- چگونه به دیگران کمک کنیم تا مسائل و مشکلات خود و محیط اطرافشان را بهتر و شفاف‌تر ببینند و درک کنند؟

به این ترتیب می‌توان گفت نوشتن راه خوب و موثری است برای اینکه به بچه‌ها فکر کردن و مهارت حل مسئله را بیاموزیم، توانایی‌هایی که به آموزش آنها در میان درس‌های مدرسه بی‌توجهی شده است.

معلم و والدین عزیز به یاد داشته باشید کودکان می‌توانند آزادانه تخیل و خلاقیت داشته باشند، تنها از طریق این دو عنصر است که به کشف خود و دنیای اطراف می‌رسند. یکی از بهترین راه‌های تقویت خلاقیت در کودکان داستان‌نویسی است. این آزادی در تخیل باعث تقویت ارتباط آنان با هم‌نسلان و نسل‌های گذشته می‌شود و به حفظ و گسترش فرهنگ آنها کمک می‌کند.

کلاس‌های ما فقط قصه‌گویی و داستان‌نویسی نیست. ما در این کلاس می‌خواهیم در مورد تقویت تعاملات اجتماعی، مهارت‌های حل مسئله، حفظ فرهنگ ایرانی اسلامی، خودباوری و اعتماد به نفس و ... گفتگو کنیم و آموزش دهیم. کودکان از طریق فعالیت‌های هنری مانند (داستان‌گویی، داستان‌نویسی، نقاشی، نمایش خلاق و ...)، می‌توانند ایده‌ها و پیام‌های پیچیده‌ای را به

اشتراک بگذارند، پیامهایی که بدون این فعالیتها میسر نیست، و البته فراموش نمی کنیم که کلاسهای داستان نویسی برای کودکان و نوجوانان باید سرگرم کننده، جذاب و مفرح باشد.

معلم و والدین عزیز بیایید دست در دست هم دنیای کودکانمان را هر چه زیباتر، رنگارنگتر و غنی تر کنیم و با قدرت داستان نویسی به تقویت خصوصیات مثبت اخلاقی کودکان کمک کنیم، به این امید که آنها در آینده به فردی مفید و موثر در جامعه تبدیل شوند.

پیش دبستانی - جلسه اول

قصه من

در جلسه اول قرار است بچه‌ها به معرفی خود بپردازند. معلم و والدین عزیز، از دانش‌آموزان بخواهید در مورد خودشان (اسم و فامیل، سن و سال، خانواده، دوستان، علایق، محل زندگی و...) صحبت کنند. اگر دانش‌آموزی تمایل به صحبت نداشت ایرادی ندارد و به یاد داشته باشید هرگز کودکی را مجبور به انجام کاری نکنید. (مراقب باشید بچه‌ها اطلاعات خصوصی زندگی خانواده‌شان را بازگو نکنند.)

بعد از گفتگوی شفاهی از دانش‌آموزان بخواهید در مورد خودشان نقاشی بکشند و در واقع قصه خود را با تصویر نشان دهند. سپس در مورد نقاشی‌ها گفتگو کنند. کودکان از طریق نقاشی، می‌توانند ایده‌ها و پیام‌های پیچیده‌ای را که قادر به حرف زدن در مورد آنها نیستند نشان دهند.

نقاشی و قصه‌گویی ابزاری ارزشمند برای رشد کودکان و پرورش تخیل، مهارت‌های ارتباطی، هوش هیجانی و آگاهی فرهنگی آنهاست. کودکان با کشیدن نقاشی از خود، یاد می‌گیرند که چگونه به جزئیات توجه کنند و توانایی درست دیدن را تقویت کنند. این مهارت‌ها در سایر زمینه‌های زندگی نیز به آنها کمک می‌کند. هدف از این درس این است که هر کودک بتواند درک و بازنمایی از خود را در داستانش (که از طریق نقاشی بیان شده) ترسیم کند.

نکته: پیش از اینکه از بچه‌ها بخواهید قصه خودشان را نقاشی کنند، به آنها تصاویری را نشان دهید که قصه دارند. مثلا تصویر کودکی که مشغول بازی با توپ است. از این تصویر می‌توان دریافت که او پسر یا دختر است، تقریبا چند سال دارد، به چه بازی و ورزشی علاقه دارد و حتی موارد دیگری که در تصویر نیست، اما بچه‌ها با استفاده از خلاقیتشان آن را بیان می‌کنند. بنابراین قصه‌های تصویری که ترجیحا شامل یک تصویر باشد، شروع بسیار خوبی برای کودکان پیش دبستانی است. پس از تحلیل تصویر به سراغ درس امروز که "قصه من" است بروید و از کودکان بخواهید خود را توصیف کنند.

جلسه را با یک قصه‌ی تصویری ساده (ترجیحا تک تصویر) آغاز کنید. از بچه‌ها بخواهید تصویر را توصیف کنند. مثلا کودکی مشغول چیدن گل در صحراست. می‌توان به راحتی تشخیص داد که او دختر یا پسر است، چه لباسی پوشیده، به چه کاری علاقه دارد و ... همچنین از بچه‌ها بخواهید حدس بزنند اسم کودک چیست، کجا زندگی می‌کند، خانواده‌اش چگونه هستند، سرگرمی‌اش چیست و ...

حالا از دانش‌آموزان بخواهید با توجه به درس جلسه‌ی گذشته یک نقاشی با موضوع "قصه‌ی من" بکشند. این نقاشی باید توصیفی از ویژگی‌های ظاهری خود کودک باشد. همینطور می‌توانند به محیط زندگی، خانواده، حیواناتی که نگهداری می‌کنند و... نیز بپردازند.

داستان‌نویسی و نقاشی به بیان احساسات، تفکرات و روایت داستان‌ها کمک می‌کنند. هر دو هنر به نوعی در خلق یک تجربه هنری مشترک موثر است. وقتی کودکان از خود نقاشی می‌کشند، با احساسات و درونیات خود بیشتر آشنا می‌شوند. این امر بعدها در پایه‌های بالاتر در داستان‌نویسی و شرح حال نویسی به آنان کمک بسیاری می‌کند.

از کودکان بخواهید داستانی را که در مورد خودشان دوست دارند تصور کنند. مثلا می‌توانند محیط زندگی، افراد خانواده، اسباب‌بازی موردعلاقه‌شان، آرزوها و خواسته‌هایشان و ... را به تصویر بکشند. این تمرین تخیل آن‌ها را تقویت می‌کند.

نقاشی می‌تواند با هر ابزاری که در دسترس است انجام شود، اما ما پیشنهادی هم برای شما داریم؛

نقاشی با انگشتان: رنگ انگشتی هنگام نقاشی با انگشت استفاده می‌شود. این کار حس لامسه‌ی بچه‌ها را تحریک کرده و خلاقیتشان را افزایش می‌دهد. رنگ انگشتی غیرسمی و قابل شستشو است. این روش برای کودکان خردسال جذاب است و می‌توان در صورت امکان از آن در کلاس استفاده کرد. به کودکان اجازه دهید با انگشتانشان تصویری از خود بر روی کاغذ بکشند.